

MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING

Kommuners indsats mod langvarigt fravær i folkeskolen – eksempler og regler

Kommuners indsats mod langvarigt fravær i folkeskolen

– eksempler og regler

Forfatter af caseeksempler: Karen Brygmann, Ægir, freelancejournalist

Redaktionsgruppe: Ministeriet for Børn og Undervisning, Social- og Integrationsministeriet og KL

Redaktion, produktion og korrektur: Werner Hedegaard, Ministeriet for Børn og Undervisning, Kommunikationssekretariatet

Grafisk tilrettelæggelse og omslag: Bysted A/S

Web: Phoenix Design Aid A/S

Fotos: Ole Schwander

1. udgave, august 2012

ISBN: (WWW) 978-87-603-2921-0

Internetadresse: www.uvm.dk/fraværsindsats

Udgivet af Ministeriet for Børn og Undervisning, 2012 i et samarbejde med Social- og Integrationsministeriet

Publikationen kan ikke bestilles i trykt form. Der henvises i stedet til online-versionen

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til
Kommunikationssekretariatet i Ministeriet for Børn og Undervisning,
telefon: 33 92 52 23 eller e-mail: pub@uvm.dk

Indhold

Indledning	5
Det langvarige ulovlige fravær	5
Eksempler på kommunal praksis	5
Hvad siger love og regler?	5
Kommuners indsats mod langvarigt fravær i folkeskolen	6
Odense Kommune:	
Strategi mod fravær i skolekontrakten	6
Strategier kickstartes med en underskrift	6
Erfaringerne skal spredes	6
Ikke synd at stille krav	7
Lederne skal gå forrest	7
Vis tillid og respekt	7
Thisted Kommune:	
En fælles kommunal handleplan	8
Handlepligt skal placeres	8
Handleplanen – et konkret værktøj	8
Dropouts fanges hurtigt op	9
Rødovre Kommune:	
Fælles fokus – frie rammer	10
Offensiv indsats virker	10
Elevplanen som dialogværktøj	10
Vil kende problemer tidligt	10
Gladsaxe Kommune:	
Tværfaglige netværksmøder og handleplaner	12
Når skolen har prøvet alt	12
Nøglen kan ligge i jobcenteret	12
Alle – også forældrene – forpligter sig	13
Bornholms Regionskommune:	
Opsøgende koordinator i tværfagligt samarbejde	14
Trivsel er et fælles ansvar	14
Hurtig med alternative løsninger	14
Hjælp uden om myndighederne	15
Regelsamling – kort resume af relevante regler	16
Indledning	16
Undervisningspligt	17
Fravær	18
Brud i skolegangen	18
Ferie	
Langtidssygdom	
Skoletilbuddet afvises	
Ventetid på andet skoletilbud,	
PPR-udredning eller § 50-udredning	
Ophør på fri- eller efterskole	
Til- og fraflytning	
Anbringelse uden for hjemmet	
Supplerende eller alternative undervisningstilbud ...	20
Enkeltmandsundervisning	
Supplerende undervisning	
Kombination af praktisk og	
teoretisk undervisning	
Ungdomsskolens heltidsundervisning	
Særligt tilrettelagte undervisningstilbud	
Erhvervsmæssig uddannelse	
Erhvervsmæssig beskæftigelse	
Samarbejde mellem skole og sociale myndigheder	22
Underretningspligt	
Tavshedspligt og videregivelse af oplysninger	
SSD-samarbejdet	
(Skole, Sundhedspleje og Dagtilbud)	
Serviceoven i øvrigt	23
§ 52-foranstaltninger	
Forældreansvar	

Indledning

Formålet med denne publikation er at skærpe de kommunale myndigheders og skolernes opmærksomhed på langvarigt, ulovligt fravær fra skolen. Publikationen henvender sig især til politikere og ledere i de kommunale forvaltninger, men også til skolelederne. Publikationen er en opfordring til at betragte langvarigt, ulovligt fravær fra skolen som et fælles problem. Det er ikke bare elevens eller skolens. Det er et ansvar, der i sidste ende kalder på en samordnet kommunal indsats.

Publikationen er samtidig en opfordring til kommunerne om at følge udviklingen i fraværet tæt, at have en målsætning for, hvor meget fravær eleverne må have, før der gribes ind, og at udvikle et beredskab, der kan mobiliseres, når elevens fravær overstiger det vedtagne niveau.

Publikationen er udarbejdet af Ministeriet for Børn og Undervisning og Social- og Integrationsministeriet. KL har stået for indsamling af kommunale eksempler. Med publikationen ønsker parterne at fremme det tværfaglige samarbejde mellem skole, skolemyndigheder og sociale myndigheder om børn og unge, der er i vanskeligheder.

Det langvarige ulovlige fravær

Anledningen til at udgive publikationen er en undersøgelse, der viste, at knap 6.300 folkeskoleelever i 2007 havde et ulovligt fravær i over 14 procent af undervisningstiden. Af dem havde cirka 500 elever et ulovligt fravær i over halvdelen af undervisningstiden.

I undersøgelsen fortalte skolelederne, at mere end 3.000 elevers fravær var så bekymrende, at de havde iværksat særlige, pædagogiske tilbud til dem.

De fortalte også, at disse elever i overvejende grad kom fra hjem med store sociale problemer – vold, alkohol- og stofmisbrug eller psykisk sygdom – altså forhold, der ligger uden for skolen, og som skolen som sådan ikke har mulighed for at ændre på.

Undersøgelsen viste desuden, at fraværet var lavere på skoler, der havde et godt samarbejde med de kommunale myndigheder på social- og skoleområdet. Det generelle billede var imidlertid, at skolerne fandt dette samarbejde meget tungt. Det fremgik også, at de kommunale myndigheder ikke fulgte udviklingen i fraværet. Dermed brugte kommunerne ikke oplysningerne til at sætte ind over for elever i vanskeligheder¹.

Fokus på fravær

Siden undersøgelsen blev gennemført, har kommunerne fået pligt til at oplyse om fravær i kvalitetsrapporterne for det kommunale skolevæsen². Af rapportererne fremgår elevfraværet, for eksempel i form af et gennemsnitligt antal fraværsdage per elev. Det giver politikere og forvaltning en god fornemmelse af omfanget af fravær skole for skole og på udviklingen over tid i fraværet på de enkelte skoler. Men det

fortæller ikke om fordelingen af fravær på de enkelte elever og dermed ikke om den enkelte elevs problemer.

Med publikationen opfordrer vi til, at kommunerne følger både det samlede og det individuelle fravær.

Eksempler på kommunal praksis

I publikationen er der eksempler på kommuner, som har gjort kampen mod omfattende fravær til et kommunalt indsatsområde, og som gennem en samlet indsats – af skole, skoleforvaltning, sociale myndigheder med flere – søger at fastholde eleverne i skolen – eller få dem tilbage til skolen.

Publikationens fokus er det kommunale beredskab – ikke den konkrete indsats over for den enkelte elev.

Eksemplerne er fundet ved en rundspørge i KL's ledernetværk af Børne- og Familiechefer. Ved udvælgelsen er der lagt vægt på at finde kommuner, der arbejder målrettet med fravær og samtidig give et bredt og nuanceret billede af indsatsen. Der ligger ikke en forskningsbaseret evaluering af indsatsen til grund for udvælgelsen.

Freelancejournalist Karen Brygmann, Ægir, har interviewet nøglepersoner i de udvalgte kommuner.

Ministeriet vurderer, at publikationen og eksemplerne fra de udvalgte kommuner og skoler kan inspirere og være øjenåbner for andre kommuner og skoler.

Hvad siger love og regler

Publikationen indeholder desuden et resume af de vigtigste love og regler på området. I samlingen indgår regler i folkeskoleloven om undervisningspligt, fravær, tilsyn og alternative undervisningstilbud sammen med servicelovens regler om underretnings- og tavshedspligt samt forældreansvar.

¹ Børn, der gennem længere tid ikke modtager undervisning,

MUUSMANN Research & Consulting for Undervisningsministeriet, 2008

² § 40 a, stk. 5, i lov om folkeskolen, jf. lovekendtgørelse nr. 998 af 16. august 2010 og bekendtgørelse nr. 846 af 30. juni 2010 om fokus på fravær i den kommunale kvalitetsrapport om folkeskolen Lov nr. 572 af 09/06/2006 om kvalitetsrapporter for det kommunale skolevæsen

Kommuners indsats mod langvarigt fravær i folkeskolen

Eksempler:

Odense Kommune: Skolekontrakten • **Thisted Kommune:** Kommunal handleplan • **Rødovre Kommune:** Fælles fokus – frie rammer • **Gladsaxe Kommune:** Tværfaglige netværksmøder og handleplaner • **Bornholms Regionskommune:** Opsøgende tværfaglig koordinator

Odense Kommune: Strategi mod fravær i skolekontrakten

Strategier kickstartes med en underskrift

I Odense har kommunen sikret sig skoleledernes underskrift på, at ulovligt fravær skal bekæmpes. Alle skolerne er forpligtet på at udvikle strategier for indsatsen. Det er nødvendigt, for at flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse, mener politikerne.

Det står sort på hvidt i kontrakten: Elevernes ulovlige fravær er et centralt område for alle skoler i Odense Kommune at tage fat på.

- Skolelederne skal ikke være i tvivl om, at de har politisk opbakning til at gøre en særlig indsats for at komme alt fravær, der ikke skyldes sygdom eller er aftalt med skolen i forvejen, til livs. Derfor har vi i 2008 nedfældet det som en særlig prioritet i skolekontrakterne, forklarer skolechef Jørgen Schaldemose.

Politikerne har ikke ønsket at diktere nærmere, hvordan indsatsen skal gribes an. De begrænser sig til krav om, at fraværet bliver drøftet, og at skolerne udarbejder en strategi for at nedbringe fraværet, med henblik på at der sker et fald.

“Ultimativt er der intet ulovligt fravær, uden at der sker en opfølgning,” lyder den sidste passus i kontrakterne om indsatsområdet.

Fakta

Baggrund: Kommunalpolitikere i Odense har ønsket at sende et tydeligt signal til alle skoler om, at de skal gøre en indsats for at komme ulovligt fravær til livs. Målet er, at Odense lever op til regeringens målsætning om, at 95 procent af alle unge i 2015 gennemfører en ungdomsuddannelse efter folkeskolen.

Initiativtagere: Odense Byråd.

Metode: Det er indføjet i kontrakten med hver enkelt skole, at ulovligt fravær skal nedbringes, og at skolen skal udarbejde en strategi for indsatsen. Metoderne vælger skolen selv.

Iværksat: Indsatsen mod ulovligt fravær er indskrevet i kontrakterne med skolerne fra 2008.

Økonomi: Byrådet har ikke knyttet særlige bevillinger til denne del af kontrakten.

Supplerende initiativ: Projekt Vækkeurene i Vollsmose er etableret i perioden 2008-2011 og finansieres af Landsbyggefonden og Odense Kommune med i alt 1.400.000 kroner over tre år. Desuden har Distriktsudvalg Øst udarbejdet en handleplan til skolerne for børn og unge med fravær, der nu er implementeret som en minimumsindsats på alle skolerne i distriktet.

Status på Vækkeurene: En løbende opfølgning har vist, at fraværet i den første del af projektperioden er faldet fra 20 til cirka syv procent. Efterfølgende har fraværskurven været svagt stigende.

Erfaringerne skal spredes

- Skoledistrikterne er uhyre forskellige, og på mange skoler har man allerede i en årrække været i gang med gode lokale indsatser, som vi ikke vil forstyrre med centrale krav. Nogle steder skal både sygdom og andet fravær meldes af hjemmet til skolens kontor samme dag, ligesom der er skoler, hvor en medarbejder dagligt tager kontakt til alle hjem, der ikke om morgenen har givet besked om fravær. Der er mange måder at tackle det på. Foreløbig er hovedsagen, at alle skoler nu prioriterer det, siger Jørgen Schaldemose.

Forvaltningen vil sikre, at erfaringerne spredes mellem skolerne, så de bedste ideer og resultater kan inspirere andre.

En af de skoler, der allerede har arbejdet længe med at nedbringe ulovligt fravær, er H.C. Andersen Skolen.

- Det er helt nødvendigt, når vi ligger i

Konkrete initiativer:

Vækkeurene og de gule sedler

Vækkeurene

Siden sommeren 2008 har en klubmedarbejder og to lærere påtaget sig opgaven som mobile vækkeure. De er frikøbt et par timer om dagen til at ringe til eller troppe op på dørtrinnet hos familier, hvis børn ikke af sig selv finder vej til skolen.

- På få måneder så vi et markant fald i både sygdom og pjækkeri blandt eleverne. Familierne har i Vækkeurene fundet en fortrolig, som er optaget af familiens trivsel og samtidig stiller krav, siger Preben Elbek, distriktskoordinator i Odense Kommunes Børn og Ungeforvaltning.

Vækkeurene peger for eksempel på nye løsningsmuligheder, så større børn ikke bliver holdt hjemme fra skole for at passe mindre sø-

skende, hvis forældrene ikke selv kan. Eller de forklarer familier med anden etnisk baggrund om skolens brug af kontaktbog, som skal sikre en god dialog med forældrene blandt andet ved sygdom.

Mange børn og unge med stort fravær oplevede tidligere, at de ikke kunne få hjælp fra skolen. De får nu med- og modspil fra Vækkeurene.

- Her er en voksen, der har tid til dem på to-mandshånd, som ikke på samme tid skal forholde sig til en hel klasse. Og som efter at have lyttet kan udfordre børnene med spørgsmål om, hvordan de måske kan komme ud af en uheldig rolle i klassen, som de i grunden er lidt trætte af at spille, forklarer Preben Elbek.

Vækkeurene er finansieret af Landsbyggefonden og Odense Kommune for en treårig periode, og ambitionen er, at de derefter er over-

flødige. Dels fordi antallet af børn og unge med dårlige relationer til skolen er blevet minimeret. Dels fordi det i kraft af projektet til den tid er lykkedes at skabe en kultur i kvarteret, der gør, at naboer, forretningsdrivende og beboeraktive er opmærksomme på børn og unge, som ikke passer skolen, og tager problemet op med forældrene.

De gule sedler

På Ejby skolen opererer man med gule sedler. Hver morgen noterer lærerne, hvilke elever der ikke er mødt. Navnene skrives på en gul seddel, der hænges uden på døren. Ti minutter efter mødetid samler en medarbejder alle sedlerne ind og går i gang med at ringe hjem til de pågældende elever. Får de ikke fat i nogen, bliver der kørt ud og banket på. Ellers kontaktes forældrene senere på dagen.

På Ejby skolen var fraværet ifølge skolelederen i oktober 2009 reduceret med 60-70 procent.³

3 Ved en omlægning af skoledistrikterne i 2011 blev distriktsudvalgsstrukturen ændret og fire skoler - herunder Ejby skolen - nedlagt.

“ Vi kan i dag vende retningen 180 grader for en elev.

Vollsmose, hvor rigtig mange familier er meget udsatte, siger skoleinspektør Anna Vadgaard, som med den kontraktlige forpligtelse om fravær føler, at hun har fået endnu en løftestang til indsatsen.

Ikke synd at stille krav

Fra skolen åbnede i 2000, har man haft en handlingsplan i forhold til fravær. - Vi ønskede fra starten at insistere på aktiv deltagelse fra både elever og forældre og vise meget tydeligt, at vi forventer noget af dem. Det er vigtigt, at vi opjusterer vores forventninger til børn, som kommer fra socialt dårligt stillede familier, frem for at nedjustere dem. Forskning viser, at mange kan bryde med de rammer, de er født ind i. Derfor skal vi være de professionelle hjælpere og ikke synes, det er synd at stille krav, fastslår Anna Vadgaard.

Derfor har forældre fra start skullet ringe til skolen om alt fravær, ligesom man hurtigt selv tager kontakt til familien for at være helt på det rene med, hvad fraværet mere konkret skyldes. Desuden har man prioriteret en tæt overvågning af fraværsregistreringen og måden, der følges op på, blandt

andet for bedre at kunne tage nye metoder i brug.

- Elever og forældre skal vide, at vi ikke er ligeglade med, om børnene kommer, og at det også betyder noget for klassen som helhed, at de deltager. Vi insisterer på at holde dialogen åben, så børnene oplever, at skole og hjem i fællesskab lægger vægt på, at de møder og er aktive i undervisningen, siger hun.

Lederne skal gå forrest

Samtidig er der etableret et tæt samarbejde med de sociale myndigheder i distriktet.

- I dag har vi et gedigent samarbejde. Det tager tid at etablere, fordi forventningerne til hinanden skal afstemmes på alle niveauer i organisationen. Processen forudsætter, at ledelserne tager teten, får afstemt de indbyrdes forventninger og laver konkrete aftaler om præmisserne for samarbejdet. Det kræver et sejt træk, men det lønner sig! Vi kan i dag vende retningen 180 grader for en elev i alvorlige vanskeligheder, fordi alle parter arbejder sammen med fokus på barnet, siger Anna Vadgaard.

Eksempelvis er det lykkedes at ændre sporet for en dreng, der i en længere periode var voldsomt optaget af krig og vold og lod mange kammerater mærke det med gentagne voldsomme overfald

både i skolen og i fritiden. I tæt samarbejde med hans forældre slog skole, det lokale familiehuse, sagsbehandler og psykolog ring om ham. Man fandt ind til årsagen til hans voldsfascination, udformede en fælles handleplan og etablerede et forpligtende samarbejde på tværs. På den måde lykkedes det med en vedholdende fælles indsats at få drengen ind i en helt ny, konstruktiv gænge.

Vis tillid og respekt

Selv om H.C. Andersen Skolen har sat mange initiativer i værk for at bremse bekymrende fravær, er lederen kun glad for, at såvel det centrale politiske niveau som lokale kræfter blander sig i indsatsen.

- Vi er stadig langt fra målet, så vi glæder os over tiltag som Vækkeurene, der sikrer, at betydeligt færre elever forsvinder i dag. Indimellem har lærere eller jeg selv hentet elever derhjemme, men det er nu Vækkeurets opgave. Det forudsætter tillid og respekt. Man skal respektere familiens privatliv, og de må ikke føle, at vi kommer og fortæller dem, at de ikke magter deres rolle i forhold til barnet, siger Anna Vadgaard.

Ifølge tal fra kommunen er det ulovlige fravær på H.C. Andersen Skolen reduceret med 55 procent på et enkelt skoleår. Sygdomsfraværet er faldet med 20 procent, og 85 procent færre elever kommer for sent om morgenen.

Thisted Kommune:

En fælles kommunal handleplan

Handlepligt skal placeres

Skoler i Thisted har fået redskaber til selv at sætte tidligere ind over for bekymrende fravær. Desuden sikrer en ny kommunal handleplan ansvarsfordelingen, når flere instanser arbejder sammen på tværs for at finde løsninger for børn med stort fravær.

For en lærer eller skoleleder, som længe har ydet mere end sit for at få en elev tilbage i skolen, kan det være fristende at ånde lettet op, når også en psykolog eller en sagsbehandler involveres i sagen. For så tager nye kræfter vel over og løser problemet?

Men i Thisted Kommune må ingen part i løsningen læne sig tilbage i bestræbelserne på at stoppe elevernes bekymrende fravær.

I den handleplan, kommunen har udarbejdet for at komme bekymrende fravær til livs, er det blandt andet indskærpet, hvilke parter i samarbejdet der ofte har en rådgivende funktion, og hvem der i forskellige faser er

ansvarlige for koordinering og handling i samarbejdet.

- Vi vil undgå, at en eller flere parter i det kompetenceteam, der sættes sammen, oplever at sidde alene med bolden. Ingen må tro, at når blot en sagsbehandler er blevet involveret, så kommer der nok også en løsning på alting fra Familieafdelingen, siger Lejf Brogaard, som er udviklingskonsulent i pædagogisk udviklingsafdeling i Thisted Kommune.

Børn med bekymrende fravær skal hjælpes tidligere. Det skal ske ved, at de professionelle ved en mere koordineret indsats bedre formår at inddrage de berørte hjem i et tættere samarbejde om at finde løsninger.

Handleplanen – et konkret værktøj

I praksis er det ofte skoleledere som Per Dahm ved Sjørring Skole, der sidder for bordenden i det tværsektorielle samarbejde i den første fase og sikrer, at der hele tiden handles. For ham er handleplanen et godt, konkret værktøj både til

“ Handleplanen har givet os flere ideer til, hvad lærerne og jeg helt konkret selv kan gøre.

skolens egen første indsats i forhold til barnet og dets forældre og til, når der skal samarbejdes med forvaltningen.

- Handleplanen har givet os flere ideer til, hvad lærerne og jeg helt konkret selv kan gøre både for at analysere årsagerne til fraværet og med henblik på at lave aftaler med eleven og familien. Derved kommer vi hurtigere rundt om de konkrete eller komplekse problemer, der ligger bag fraværet, og kan derefter rette blikket imod mulige løsninger, forklarer Per Dahm.

Fakta

Baggrund: Sammenlægningen af tre kommuner til den nye, større Thisted Kommune gav anledning til at skabe nye fælles retningslinjer for, hvordan skole og forvaltning skal agere, når en elev har bekymrende fravær fra skolen.

Initiativtagere: Folkeskoleafdelingen og pædagogisk udviklingsafdeling i Børne-, familie- og kulturforvaltningen. Skoleledere og Familieafdelingen blev inddraget i arbejdet.

Metode:

- *En kommunal handleplan* fastlægger ansvar, opgavefordeling og samarbejde mellem skolen, pædagogisk udviklingsafdeling, Sundhedstjenesten og Familieafdelingen.
- *Kompetenceteammøde til tidlig indsats:* Lykkes det ikke lærer og skoleleder at bremse bekymrende fravær for eksempel ved at inddrage AKT-lærer, SSP eller UU-vejleder i en løsning, skal sagen snarest muligt drøftes på skolens kompetenceteammøde for at sikre en tidlig indsats. Deltagerne kan blandt andet være sundhedsplejerske, PPR og en sagsbehandler fra Familieafdelingen.
- *Sagsteam efter underretning:* Løser det heller ikke problemet, vil der ofte ske en underretning fra skolen til Familieafdelingen, som vil stå i spidsen for et sagsteam, hvor også skolen kan deltage.

Iværksat: Januar 2008.

Økonomi: Udvikling og iværksættelse af handleplanen har ikke kostet penge.

Status i 2010: Erfaringen med indsatsen er, at afklaringen af ansvar har resulteret i mindre forvirring og frustration i arbejdet med den enkelte sag og bidraget til et bedre tværfagligt samarbejde.

Roller og opgaver ved bekymrende fravær

Læreren:

- Holder regnskab med elevens fravær og noterer det i elevmappen
- Kontakter forældrene ved bekymrende fravær og noterer det i elevmappen
- Holder møde med forældre og skoleleder. Følger op med hyppig kontakt til forældrene. Sørger for notat i elevmappen og til forældrene
- Deltager i møde i kompetenceteam. Sørger for notat i elevmappen og til forældrene
- Inddrager i den tidlige fase AKT, SSP, UU, Skolesundhedstjenesten og andre i samarbejdet.

Skolelederen:

- Har det overordnede ansvar og den koordinerende funktion for tiltag for den enkelte elev
- Deltager allerede i første møde med forældre og lærer
- Har ansvaret for, at problemstillingen tages op på møde i kompetenceteam. Indhenter tilladelse fra forældrene, ellers behandles sagen anonymt. Sørger for notat i sagsmappe og til forældrene

- Inddrager i den tidlige fase AKT, SSP, UU, Skolesundhedstjenesten og andre i samarbejdet
- Deltager eventuelt i sagsteam
- Laver underretning til Familieafdelingen så vidt muligt i samarbejde med forældrene.
- Skal sikre nyt skoletilbud til tilflyttere til skoledistriktet og til elever, der afbryder skolegang ved fri- og efterskoler, mens de er i den undervisningspligtige alder.

Pædagogisk Udviklingsafdeling:

- Har en rådgivende funktion over for skole og familie
- Deltager i møde i kompetenceteam
- Opretter et sagsteam med relevante deltagere
- Laver underretning til Familieafdelingen så vidt muligt i samarbejde med forældrene.

Skolesundhedstjenesten:

- Har en afdækkende og rådgivende funktion over for skole og familie
- Deltager eventuelt i møde i kompetenceteam
- Deltager eventuelt i sagsteam
- Laver underretning til Familieafdelingen så vidt muligt i samarbejde med forældrene.

Familieafdelingen:

- Deltager i møde i kompetenceteam
- Deltager eventuelt i sagsteam
- Arbejder med underretningen
- Inddrager visitationen i forbindelse med underretningen
- Udarbejder handleplan i den konkrete sag i samarbejde med skolen.

Ungdommens Uddannelsescenter:

- Har en rådgivende funktion over for skole og familie
- Deltager eventuelt i møde i kompetenceteam og sagsteam
- Har sammen med forvaltningen ansvar for at meddele skoleleder om elever i skoledistriktet i den undervisningspligtige alder, som afbryder friskole, efterskole eller flytter til kommunen.

Fra Thisted Kommunes handlingsplan

Nogle gange kan det blot handle om at få eleven ud af sengen, efter at forældrene er taget tidligt af sted på arbejde. Her kan en insisterende opringning fra forældrene selv eller fra en lærer i en periode være løsningen, der skal til. Andre gange er problemet med fravær meget mere komplekst og kan for eksempel bunde i dårlig trivsel både i skolen og hjemmet.

- Vores lærere med ansvar for adfærd, kontakt og trivsel er nøglepersoner i indsatsen. Vi sikrer dem rammer, der gør, at de kan træde til med meget kort varsel for at støtte en elev, der har det skidt. Og deres engagement er kolossalt. Jeg minder dem lejlighedsvis om, at de ikke har en sagsbehandlers ansvar, men faktisk er lærere, siger Per Dahm.

Dropouts fanges hurtigt op

Skolerne har fået værktøjer til mere metodisk at gribe tidligt ind, når de ser tegn på bekymrende fravær. Og styr-

kelsen af samarbejdet på tværs af forskellige instanser betyder blandt andet, at man i dag hurtigt fanger elever op, der for eksempel dropper ud af et efterskoleophold, fremhæver Lejf Brogaard.

- Ansvar er placeret, så vi ikke som tidligere kan komme i tvivl om, hvem der tager initiativ i sagen. Forvaltningen og Ungdommens Uddannelsesvejledning, UU, skal sikre, at skolelederne straks får besked, når en elev i deres distrikt holder op på en friskole eller efterskole eksempelvis. Er eleven i den undervisningspligtige alder, er det skolelederens ansvar, at vedkommende elev får tilbudt anden skolegang, siger Lejf Brogaard. 📞

Skolelederen skal indkalde for eksempel UU, Familieafdelingen, en psykolog og måske SSP-medarbejder til et møde og selv følge sagen til dørs, uanset at det nye skoleforløb ligger uden for skoledistriktet.

“ Sagsbehandlerne ligger inde med en vigtig viden og kan inspirere os skolefolk.

Skoleleder Per Dahm møder ofte forældre, der glæder sig, når det lykkes at skabe hurtige, fornuftige løsninger, så deres barn på ny begynder at passe sin skole hver dag.

- Det er meget vigtigt for dem, at de forskellige instanser fra første fase arbejder sammen, frem for at sagen eventuelt på sigt kan ende med at blive genstand for en langvarig behandling. Selv oplever jeg ofte, at sagsbehandlerne ligger inde med en vigtig viden og kan inspirere os skolefolk til løsninger, vi ikke selv har fået øje på. Derfor skal vi blive stadigt bedre til det tværssektorielle samarbejde, siger Per Dahm.

Rødovre Kommune:

Fælles fokus – frie rammer

Offensiv indsats virker

Fra 2007 til 2008 halverede skolerne i Rødovre såvel sygefraværet som det ulovlige fravær blandt eleverne. Forvaltningen fastlagde målet, skolerne fandt løsningerne.

Omfattende sygefravær og andre udeblivelser, som skolen ikke på forhånd er orienteret om, skal tages meget mere alvorligt af både lærere og skoleledere. Det slog skolechef i Rødovre Kommune, John Kronbak, fast, da forvaltningen i 2007 satte elevfraværet på dagsordenen på et møde med skolelederne.

- Vi syntes, at 11 procent fravær, der tilmed ikke omfattede skirejser og lignende, som forældrene havde varskoet skolen om, var alt for højt. Der var brug for, at skolerne tog problemet op.

For at sikre, at både personale og forældre blev engageret i, at der skulle ske en indsats, opfordrede vi til, at det blev diskuteret både i pædagogisk råd og i skolernes bestyrelser, siger John Kronbak.

Skolerne skulle udvikle interne procedurer for, hvordan de ville tage hånd om bekymrende fravær.

Skolebestyrelsen og forældrene bakker op

- Vi er blevet mere offensive og hurtigere til at kontakte forældrene, når det gælder fravær. Det mærker vi stor opbakning til fra skolebestyrelsens side, ligesom forældrene normalt er glade for den opmærksomhed og bekymring, vi viser deres barn, siger

skoleinspektør Bo Slemming. Det nye fokus betyder også, at klasselærere hurtigt griber fat i skolelederen, når elever med højt fravær bliver bedt fri til en skiferie eksempelvis uden for skolens ferieplan.

Elevplanen som dialogværktøj

Oven i den løbende opmærksomhed kommer, at antallet af fraværsdage også står sort på hvidt i elevplanen. Det sikrer, at fravær bliver en del af dialogen mellem skole, elev og hjem, samtidig med at fravær får en høj placering i lærernes bevidsthed.

- I forbindelse med elevplanen starter vi ofte med en samtale mellem læreren og den enkelte elev. Det er en oplagt mulighed, at læreren, når fravær udvikler sig, prøver at åbne elevens øjne for, at der skal gøres noget ved det, fortæller Bo Slemming.

Det er ikke sikkert, at eleven selv oplever en kobling mellem mange forsømmelser og eventuel dårlig social trivsel i skolen, eller at han eller hun har faglige vanskeligheder i nogle fag. Derfor skal der peges på det. Samtidig sikrer skolen sig, at forældrene har fokus på det samlede omfang af fravær, når de præsenteres for oplægget til elevplanen ved skole-hjem-samtalen.

- Men vi oplever i nogen grad at kæmpe en ulige kamp imod et stadigt mere fleksibelt arbejdsmarked, hvor folk holder ferier på alle tider af året, ligesom mange børn tager af sted i flere omgange, fordi forældrene er skilt og holder hver deres ferier, konstaterer Bo Slemming.

Udvikler fraværet sig helt galt, kontakter skolen Familieafdelingen om problemet.

Vil kende problemer tidligt

I skoleforvaltningen noterede man sig hurtigt ideen om også at tage bekymrende fravær op i forbindelse med elevplanerne og opfordrede alle skoler til at tage metoden til sig.

Fakta

Baggrund: Skoleforvaltningen kunne af skolernes kvalitetsrapporter konstatere, at sygefraværet og det ulovlige fravær blandt eleverne var alt for højt. Derfor indstillede man til politikerne, at der skulle iværksættes en indsats på alle skoler for at bringe fraværet ned.

Initiativtagere: Skoleforvaltningen og kommunalbestyrelsen.

Metode: Forvaltningen drøftede behovet for en særlig indsats mod fravær med skolelederne. Siden har alle skoler i både skolebestyrelserne og de pædagogiske råd drøftet deres registrering og ageren i forhold til ulovligt fravær og udviklet nye procedurer. Der har været vægt på at engagere både medarbejdere og forældre i at bremse fraværet. Skolerne har haft frie rammer til selv at tilrettelægge indsatsen. Skoleforvaltningen har lagt vægt på hurtigt at samle op på skolernes indsats, så man kunne lære af hinandens erfaringer.

Iværksat: 2007.

Perspektiv: Fra 2007 til 2008 faldt elevernes fravær fra 11 til 6 procent.

Økonomi: Der er ikke knyttet særlige bevillinger til indsatsen.

Status 2010: Indsatsen er evalueret via Kvalitetsrapporten, der viser, at det er lykkedes at fastholde den lave fraværprocent. Det er desuden tydeligt, at indsatsens synlighed i sig selv er med til at generere ansvarlighed i forhold til at nedbringe fraværprocenten.

Alternativt permanent tilbud: Dagskolen i ungdomsskolen er et tilbud til unge, som mistrives i folkeskolen og derfor kan udvikle langvarigt ulovligt fravær. Eleverne visiteres til tilbuddet. Der undervises på små hold. En stor del af undervisningstiden er afsat til praktik og vejledning i forbindelse med uddannelses- og erhvervsvalg. Skolen er normeret til 24 elever.

“ Lærere og ledere skal ikke tøve med at involvere mig, hvis der er børn, de ikke kan få i skole.

Samtidig ville forvaltningen sikre sig, at den fremover blev involveret i en tidligere fase, når skolens egen indsats ikke rækker til at løse problemet.

- Lærere og ledere skal først gøre deres, men de skal ikke tøve med at involvere mig, hvis der er børn, de ikke kan få i skole trods samtaler med forældrene og andre initiativer, siger John Kronbak.
- Skolegang må ikke sejle, så jeg vil høre om problemerne, så snart skolen oplever, at den ikke selv kommer videre i dialogen med forældrene. Vi ønsker at tage hurtigt affære i forvaltningen i de tilfælde, hvor der ikke findes en løsning mellem forældre og skole.

Dagskolen på Rødovre Ungdomsskole

Lige dele faglighed, empati og rigide regler går hånd i hånd på skolen, som samler de unge op, der ofte i årevis har mistrivedes i kommunens folkeskoler og er udeblevet i lange perioder.

Eleverne ved, at mobiltelefonen bliver konfiskeret, når de bruger den på forkerte tidspunkter. Nogle må undvære livsnerven til netværket i flere dage. Det koster eftersiddning at komme for sent, og straffen afsones altid om fredagen.

Til gengæld får de unge altid undervisning i de traditionelle skolefag på fire niveaudelte hold, så alle oplever progression i forløbet. Der er ingen lektier, så de kan undvære skoletasken. Meget af undervisningstiden er afsat til praktik og vejledning i forbindelse med uddannelses- og erhvervsvalg. Og store dele af undervisningstiden rummer aktiviteter, der kan appellere til og udfordre dem på nye måder.

Selv om eleverne ankommer fuld af skolelede og ofte med flere skoleskift i bagagen, er det sjældent, at Dagskolen siger farvel til mere end én deltager i løbet af et år.

- Vi visiterer eleverne ved en grundig samtale. De skal kende betingelserne, de går ind til, og skrive under på vores skolekontrakt. De fleste ser os som deres eneste chance, når de gerne vil forsøge et sidste livtag med skolen, og de nærer bestemt ikke store forventninger. Men det fundament skal vi alligevel formå at bygge på, siger Lene Mailund, som i en årrække har været ansvarlig for Dagskolen og nu er leder af hele Rødovre Ungdomsskole.

I skoleforvaltningen besluttede man i 2008 at udvide Dagskolen med seks pladser til nu 24 i alt. Skolechef John Kronbak siger:
- Dagskolen formår at skabe relationer til de unge, så de føler, at de hører til på skolen, hvilket de ikke oplevede i samme grad i folkeskolen. Fagligt oplever eleverne færre nederlag, fordi undervisningen i langt højere grad er tilpasset den enkelte, og der undervises på små hold. Desuden lader Dagskolen ikke eleverne blive væk uden grund – skolen viser interesse for eleverne blandt andet ved at hente de elever, som ikke er kommet, lyder det fra skolechefen.

Dagskolen er oprettet i henhold til ungdomsskolelovens regler om heltidsundervisning⁵.

5 Se side 20 om supplerende eller alternative undervisningstilbud.

Gladsaxe Kommune:

Tværfaglige netværksmøder og handleplaner

Når skolen har prøvet alt

I Gladsaxe Kommune har man som sin ambition at sætte massivt, tværfagligt ind over for børn, som ikke trives i skolen. Nogle gange er det et job til en ledig forælder mere end støtte rettet direkte mod barnet, der kan være brug for.

Søndergård Skole har de senere år sat mere systematisk ind over for de børn og unge, som ofte forsømmer skolen. Derved er det også blevet klart, at der er en mindre gruppe elever og forældre, som kræver en særlig opmærksomhed, for at børnene hurtigst muligt kan komme til at trives i skolen igen. I de situationer er det ofte viceskoleleder Søren Højland, der indkalder forældrene til møde sammen med en netværksgruppe på en håndfuld

eller helt op til 10 fagpersoner.

- Forinden har vi selv talt med eleven og forældrene adskillige gange og prøvet en række ting. Eksempelvis har en medarbejder ringet hjem til familien hver morgen i en periode, vi har sendt e-mails til forældrene om alt fravær eller måske aftalt, at barnet møder på kontoret om morgenen og skriver under på, at han eller hun er kommet. Men i nogle tilfælde nytter alle disse initiativer og tilbud om støtte ikke, og da har vi som skole ikke de fornødne midler at sætte ind, konstaterer Søren Højland.

Nøglen kan ligge i jobcentret

Blandt deltagerne ved disse netværksmøder kan blandt andet være en socialrådgiver, der er tilknyttet den enkelte

skole, og det er vigtigt, understreger både Søren Højland og Tine Vesterby Sørensen, ledende socialrådgiver i Børne- og Kulturforvaltningens afdeling for Familie og Rådgivning. - På den måde kan vi så tidligt som muligt være med til at rette blikket mod situationen mere bredt i familien frem for alene på barnet. I nogle tilfælde er det slet ikke skolen, men eksempelvis jobcentret, som kan sidde med nøglen til en løsning, der for alvor kan rykke ved den situation, en familie befinder sig i. Får en ledig forælder et job, som kalder klokken 9, bliver det anderledes nødvendigt at få barnet ud af døren og i skole, end hvis man selv går hjemme, siger Tine Vesterby Sørensen.

Andre indbudte til netværksmødet kan være supportteamet fra Familieskolen i Gladsaxe, hvor man blandt andet har særlig ekspertise i at stimulere faglig, social og adfærdsmæssig forandring hos børn. De vil ofte kunne afdække relationer og reaktionsmønstre i klassen på en ny måde og pege på konkrete handlemuligheder for både eleven, lærere og pædagoger. Skolernes ledelse kan kontakte supportteamet direkte.

Tine Vesterby Sørensen så gerne, at alle skolerne gjorde det til rutine at indlede et meget tidligt samarbejde med Familie og Rådgivning, men traditionerne for, hvornår man sætter ind med det brede samarbejde, varierer fra skole til skole i kommunen.

Fakta

Baggrund: Ifølge kommunens værdigrundlag skal der ske en tidlig indsats i forhold til socialt udsatte børn og unge.

Initiativtagere: Familie og Rådgivning i Børne- og Kulturforvaltningen og folkeskolerne.

Metode: Både Børne- og Kulturforvaltningens Familie og Rådgivning og folkeskolerne har de senere år systematiseret arbejdet med at gribe tidligt ind i forhold til disse børn, hvis problemer blandt andet kan vise sig ved et højt skolefravær.

- **Folkeskolerne** har hver især skabt klarere retningslinjer for, hvornår og hvordan lærere og skoleleder skal agere på bekymrende fravær.
- **Netværksmøder:** Efter behov inviteres forældre til et netværksmøde, hvor barnets og familiens situation tages op. Ved mødet deltager efter behov skolens personale, en socialrådgiver fra Familie og Rådgivning, en medarbejder fra barnets fritidsordning og en psykolog fra PPR.

- **Tværfaglig handleplan:** Mødet munder ofte ud i en handleplan, som kan iværksættes med en tværfaglig indsats.
- **Familieklasser:** Indsatsen suppleres af familieklasser (Marlborough Family Class). Den første familieklasse blev etableret i skoleåret 2004/2005, og i 2008 er der tilbud om familieklasse på ni af kommunens 12 skoler. Her får elever sammen med deres forældre særlig støtte til skolearbejdet en formiddag om ugen i op til 12 uger.
- **Familieskolen:** Familieskolen er et familie- og undervisningstilbud til børnefamilier i kommunen. Tilbuddet retter sig mod børn og unge i alderen syv til cirka 13 år, som har brug for udvikling og forandring for at komme til at trives bedre i skolen og hjemme.

Økonomi: Den overordnede indsats på folkeskolerne har ikke udløst særlige bevillinger.

Status 2010: Strategien om en tidlig tværsektoriel indsats er fortsat uden grundlæggende ændringer.

Familieklasser og familieskole

Familieklasser

Familieklasser henvender sig til børn, som af forskellige grunde ikke trives og ikke får det nødvendige udbytte af undervisningen i skolen. Eleverne kan komme fra alle klassetrin.

Familieklassen består typisk af seks elever. Hver elev har enten sin far, mor eller måske bedstemor ved sin side. Forældrene skal deltage i barnets skolegang og sideløbende selv undervise barnet. Forældrenes aktive deltagelse i skolelivet giver dem indblik i, hvilke problemer barnet møder i skolen, og hvordan forældrene kan tage medansvar og hjælpe barnets udvikling.

Arbejdet foregår to-tre dage om ugen i cirka tre timer ad gangen, og forløbet bør ikke strække sig længere end tre måneder. I den pågældende periode modtager eleven undervisning i det samme stof i familieklassen som klassekammeraterne får i den normale klasse.

Familieklassen er et skoletilbud, som ikke involverer de sociale myndigheder. Det er læreren, der i tilfælde, som vækker bekymring for eleven, kan vælge at gøre forældrene opmærksomme på familieklassen.

I Gladsaxe blev den første familieklasse startet på Enghavegård Skole i 2004. Det er målet, at samtlige folkeskoler i Gladsaxe skal have en familieklasse inden 2011.

Familieskolen

I Gladsaxe findes også en Familieskole, der retter sig mod børn, som har brug for udvikling og forandring for at komme til at trives bedre i skole og hjem. Familieskolen er forankret hos de sociale myndigheder. Familierne visiteres til Familieskolen via Familie og Rådgivning i samarbejde med den lokale skole. Initiativet kan komme fra både skole og forvaltningen ud fra en bekymring for barnets trivsel. Nogle af børnene har stort fravær eller kommer slet ikke i skole.

På Familieskolen kommer familierne til at mødes med andre, der kender det, de står i. Forløbet varer seks måneder, hvor familierne sammen deler erfaringer og ideer. Forløbet veksler mellem to til tre dage på Familieskolen og to til tre dage på egen skole.

Konkret arbejder Familieskolen med:

- Undervisning i almene fag i samarbejde med den lokale skole
- Forældre-børn-samtaler
- Fællesmøder mellem alle børn og forældre
- Familieaktiviteter
- Aktiviteter optaget på video.

Flertallet af familierne har selv indvilget i forløbet på Familieskolen. Enkelte er omfattet af et forældreoplysning, der er sanktioneret af Familie og Rådgivning. Det indebærer, at de bliver trukket i børnefamilieydelse, fordi forvaltningen ikke vurderer, at de samarbejder tilstrækkeligt for at sikre deres barns trivsel og udvikling.

Hovedparten af de børn, der forlader Familieskolen, har sammen med deres forældre skabt så store forandringer, at en almindelig skoledag med fremmøde og et bedre samarbejde mellem skole og hjem nu er det, der fylder. Omfanget af Familieskolens opfølgingsmøder tilrettelægges efter behov og kan være med til at fastholde den gode forandring.

Som regel vender barnet tilbage til sin klasse, eventuelt med særlig støtte i nogle af timerne, eller bliver måske i en periode tilknyttet skolens egen familieklasse sammen med en af sine forældre.

Alle – også forældrene – forpligter sig

- Når vi samler netop den gruppe mennesker, vi mener kan bidrage positivt med forskellige indfaldsvinkler, til netværksmøde, lykkes det meget ofte at træffe beslutninger, som rummer nye perspektiver og kræver noget af alle parter, fortæller Søren Højland.

Måske forpligter både skolen og familien hinanden på at støtte eleven bedre fagligt – forældrene derhjemme med lektierne og skolen med ekstra støttetimer. Samtidig kan eleven og læreren forpligte hinanden på konkrete aftaler, eksempelvis at eleven kun bliver spurgt, når hun markerer, at hun er parat, hvis det føles trykt en periode. Andre gange er skolens familieklasse en løsning. Her kan familien en formiddag om ugen få støtte i at hjælpe barnet med skolearbejdet i en periode.

I nogle tilfælde er det nok med et møde eller to for at finde en ny, god gænge for elevens og klassens dagligdag, i

andre tilfælde bliver det starten på et længere forløb, hvor forskellige indsatser og løsningsmuligheder prøves af.

Det, der først og fremmest afgør, om projektet lykkes, er, i hvilken grad netværksgruppen opnår en fælles forståelse med forældrene om, hvad der konkret er aftalt, og hvad der nu skal ske. Det sker i langt de fleste tilfælde. Men ikke i alle.

- Skolens muligheder i forhold til forældrene er dialog-dialog-dialog, men der er tilfælde, hvor dialog bare ikke er nok, siger Søren Højland. Derfor har vi desværre eksempler på elever, der i en lang periode kan have et meget højt fravær, uden at det lykkes at få forældrenes opbakning til en løsning.

Søndergård og Bagsværd skoledistrikter er lagt sammen. Eleverne fra de to skoler flytter i 2013 ind i en nyopført skole på Søndergård Skoles matrikel.

Bornholms Regionskommune:

Opsøgende koordinator i tværfagligt samarbejde

Trivsel er et fælles ansvar

Konkrete handleplaner mod bekymrende fravær, målrettede tværfaglige samarbejder og en særlig opsøgende indsats over for børn i problemer. Med de midler vil Bornholm styrke indsatsen for, at alle øens børn trives godt i skolen.

Efter 30 år i folkeskolen er Anne-Lise Aagesen velkendt med situationen: Selv om lærerne gør sig store anstrengelser for at motivere, lytte og friste med særlige tiltag og henter bistand fra andre fagfolk, er der alligevel en lille gruppe elever, som står af i undervisningen.

- Vi ser det ofte i 5.-7. klasse, hvor de faglige krav bliver skærpet. De fleste elever trives med de nye udfordringer, men der er bestemt også nogle, som oplever store vanskeligheder, og som vi har svært ved at få med, uanset hvad vi prøver af indsatser.

Resultatet bliver i nogle tilfælde **særligt tilrettelagte forløb** i eller uden for barnets skole, hvor man med eksempelvis støtteundervisning eller erhvervspraktik skaber et forløb, der appellerer bedre til disse elever.

🔗 **Særlige tilbud** skal være til rådighed, men Anne-Lise Aagesen, som er distriktsskoleleder i Bornholms vestlige skoledistrikt, ser absolut helst, at så mange elever som muligt rummes i folkeskolens ordinære tilbud. Derfor er hun glad for projektet "Et godt skoleliv – et fælles ansvar", der startede i efteråret 2008, og som skal øge indsatsen for de børn på Bornholm, der er i risiko for at mistrives i skolen.

- De senere år har vi i skolerne fokuseret meget på det faglige. Men det er vigtigt, at vi i lige så høj grad er optaget af børnenes trivsel, siger Anne-Lise Aagesen.

Hurtig med alternative løsninger

De mange forskellige professionelle i børnenes dagligdag – skolens lærere, pædagoger og ledelse, sundhedsplejersker og medarbejdere i fritidsordningerne – skal i en tættere dialog om de børn, som har problemer, og udvikle en fælles handlingsplan for en målrettet indsats, der kan hjælpe barnet.

Katalysatoren for det mere integrerede samarbejde på Bornholm bliver Sven Lindahl, der også fra sit tidligere job som misbrugsrådgiver har haft sin gang både i forvaltningen, på skolerne og i de fritidsmiljøer, hvor børn og unge færdes.

- Det skal være tydeligt for den enkelte lærer, pædagog og andre i børnenes hverdag, hvad man helt konkret kan gøre eller bidrage med over for andre professionelle, når et barn bliver væk fra skolen, uden at det handler om sygdom. I første omgang skal lærere og eventuelt skolelederen tage kontakt til familien. Men vi skal være hurtigere til at tænke i tværgående handle- og løsningsmuligheder, som meget vel kan involvere andre end skolen, siger Sven Lindahl.

Fakta

Baggrund: En undersøgelse, som skoleforvaltningen stod bag i 2006 viste, at mange bornholmske skoleelever har alt for stort, bekymrende fravær.

Initiativtager: Bornholms Regionskommune.

Metode: At udvikle det forebyggende beredskab i forhold til børn i 0.-7. klasse, som ikke er i kontakt med socialforvaltningen, så alle børn på øen får mulighed for at indgå i skolens fællesskab.

- **Projektledelse:** Projektledelsen i BørneCenter Bornholm består af dels en leder, dels en koordinator.
- **Koordinator:** Koordinatoren skal i høj grad virke i marken i forhold til skolerne, børn og forældre, fritidslivet samt i forhold til etablerede ressourcer som PPR og SSP.
- **Tværfaglige netværk:** Projektledelsen skal stimulere tættere tværfaglige netværk og udvikle konkrete procedurer og værktøjer, som sikrer en tidlig indsats mod bekymrende fravær.
- **Styregruppe:** Initiativerne udvikles i tæt samarbejde med en styregruppe, der består af projektledelsen, ledere og konsulenter fra alle fire skoledistrikter,

heldagsskole og ungdomsskole samt ledere og specialkonsulenter i BørneCenter Bornholm, herunder medarbejdere i Familiebehandlingen.

Iværksat: Efteråret 2008.

Økonomi: Det toårige udviklingsprojekt beløber sig til 1.570.000 kroner. De 500.000 kroner finansieres af Satspuljemidler, resten af Regionskommunen selv.

Evalueret 2010:

- Ud af 32 elevsager reduceredes fraværet for de 20 elever, for seks elever var fraværet uændret eller steget, og seks elever blev visiteret videre til andre skole- og/eller behandlingstilbud.
- Antallet af underretninger faldt fra 93 i 1. halvår af 2008 til 69 i samme halvår af 2010.
- Spørgeskemaer til såvel samarbejdspartnere som elever og forældre gav gennemgående gode og positive tilbagemeldinger.
- Projektets målgruppe er udvidet til at omfatte samtlige folkeskoleelever med et bekymrende fravær. Projektet er blevet tættere knyttet til AKT-konsulenter og AKT-lærere på de enkelte skoler.

Barnet kan for eksempel have behov for en særlig kontakt med en voksen uden for familien en time eller to om ugen. Og fungerer han eller hun for tiden dårligt i skolen, er det måske mere oplagt, at en fodboldtræner eller en medarbejder i en fritidsklub træder til som støtteperson, end at det er en lærer.

Hjælp uden om myndighederne

Projektkoordinator Sven Lindahl vil selv stå for opsøgende besøg i familier, hvis børn har bekymrende fravær fra skolen.

“ Måske ligger løsningerne lige for, uden at vi ser dem. Og uden at hele myndighedsapparatet skal i gang.

- Målet er, at vi hurtigt og smidigt afdækker problemer og fokuserer på mulige indsatser i tæt samarbejde med familien. Vi skal også tænke alternativt – måske ligger løsningerne lige for, uden at vi ser dem. Og uden at hele myndighedsapparatet skal i gang, siger han.

Måske kan familiens eget netværk inddrages, måske er der behov for at trække på professionelle ressourcer. I nogle tilfælde vil det være tilstrækkeligt at fokusere på barnet, mens der andre gange kan være behov for en indsats over for forældrene.

- Det vil helt afhænge af den konkrete situation, konstaterer Sven Lindahl.

Mål for

“Et godt skoleliv – et fælles ansvar”

- At de primære professionelle omkring barnet beskriver, hvilke problemer de oplever ved barnets situation
- At der på baggrund af beskrivelsen udarbejdes en fælles handleplan for det enkelte barn
- At der i projektet bliver udviklet en strategi for, hvordan systemet skal agere, hvis handleplanen viser sig at være utilstrækkelig for det enkelte barn
- At der udarbejdes og iværksættes en plan med klart definerede handlemuligheder for alle professionelle omkring barnet
- At der efter projektperioden eksisterer en fast procedure for, hvordan der handles over for børn med bekymrende fravær.

Regelsamling

– kort resume af relevante regler

Indledning

Undersøgelsen af det langvarige ulovlige fravær i folkeskolen viste, at risikoen for langvarigt fravær er særlig stor i forbindelse med overgange – fra ét undervisningstilbud til et andet, fra én skole til en anden skole, fra én myndighed til en anden, fra én kommune til en anden. I sådanne overgangsfaser, hvor der desuden ofte iværksættes en udredning for at sikre eleven det rette tilbud, kan der opstå

usikkerhed om, hvem der har ansvaret for elevens skolegang.

Undersøgelsen viste også, at mange skoler finder samarbejdet med de kommunale myndigheder tungt og kompliceret.

Andre undersøgelser har gentagne gange peget på, at reglerne om undretnings- og tavshedspligt kan opleves som en hæmsko for et konstruktivt

samarbejde mellem myndighederne om elever og deres skolegang.

Meget tyder derfor på, at der er behov for at klargøre de regler, der skal sikre, at alle i den undervisningspligtige alder modtager undervisning, at de forskellige myndigheder samarbejder konstruktivt herom, og at de forskellige aktører løfter deres del af ansvaret for eleven og elevens skolegang.

I forlængelse heraf kan der også være behov for at belyse alternative undervisningstilbud til målgruppen både i og uden for folkeskolen. Herunder også muligheder for at tilbyde en mere praktisk orienteret undervisning.

I det følgende resumeres alle de relevante regelsæt kort. Efter hvert afsnit henvises til, hvor den fuldstændige tekst kan læses. Resumeerne skal alene fungere som resumeer af og korte introduktioner til de pågældende regler.

UNDERSVINGSPLIGT

Hvad siger reglerne om de forskellige aktørers ansvar og opgaver:

- Når et barn er i den undervisningspligtige alder

Alle børn har ret til fri undervisning i folkeskolen.

- *Forældre eller værge* må ikke lægge hindringer i vejen for, at barnet opfylder undervisningspligten. Barnets forældre eller værge kan selv påtage sig ansvaret for barnets undervisning. Undervisningen skal leve op til, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.
- *Skolelederen* skal påse, at alle elever, der er indskrevet i skolen, deltager i undervisningen. Denne forpligtelse ophører først, når en elev ikke længere er indskrevet i skolen. Bestemmelsen indebærer, at eleverne har mødepligt.
- *Kommunalbestyrelsen* skal kontrollere, at alle undervisningspligtige børn i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Undervisningspligtkontrollen sker ved gennem folkeregistret at identificere børn i den undervisningspligtige alder og kontrollere, om de har et undervisningstilbud.

- *Skoleforvaltningen* skal tilrettelægge en praksis, som sikrer, at der i forvaltningen er opmærksomhed på skolerens fraværsoplysninger og indberetning af fravær, og at elever, der ikke modtager undervisning i folkeskolen, får et andet undervisningstilbud, som står mål med folkeskolens.

Undervisningspligten gælder også børn og unge på krisecentre og på sikrede institutioner. Kommunalbestyrelsen har særligt pligt til at overveje, hvordan det sikres, at unge, der idømmes en sanktion efter straffelovens § 74 a, kommer i uddannelse eller beskæftigelse. Det skal senest i forbindelse med den første vurdering af handleplanen konkretiseres, hvordan de overordnede mål om uddannelse og beskæftigelse

nås i løbet af sanktionen. Kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen fører tilsyn med, at undervisningen står mål med folkeskolens.

Læs folkeskolelovens § 40 samt servicelovens § 70.

Undervisningspligten efter folkeskoleloven gælder for alle børn, der bor i landet, medmindre de omfattes af undervisningspligt i anden lovgivning. Det samme gælder børn, som skal opholde sig her i landet i mindst seks måneder.

Folkeskolelovens §§ 32-35, 39 og 40 samt servicelovens § 70.

Se side 20 om alternative måder at opfylde undervisningspligten på efter 7. klasse.

FRAVÆR

Det siger reglerne om de forskellige aktørers ansvar og opgaver

- Registrering af fravær

Skolens leder og elevernes lærere skal dagligt føre kontrol med, at eleverne er til stede under undervisningen og registrere fraværet elektronisk i de elevadministrative systemer. Der skelnes mellem fravær på grund af sygdom, fravær som skolens ledelse har givet tilladelse til (ekstraordinær frihed) og ulovligt fravær. Er en elev udeblevet fra undervisningen, skal forældrene personligt eller skriftligt oplyse skolen om årsagen.

Skolernes registrering af elevernes fravær giver basis for, at de kommunale skolemyndigheder kan følge udviklingen og har opmærksomhed på fraværet. Elevernes fravær skal desuden indgå i kommunalbestyrelsens kvalitetsrapport.

Fraværsbekendtgørelsen § 1 og Kvalitetsrapportbekendtgørelsen § 7.

- Ulovligt fravær

Ulovligt fravær er fravær, der ikke skyldes sygdom, herunder fravær, der ikke gøres rede for af forældrene samt fravær, der ikke er opnået tilladelse til af skolelederen. Ved ulovligt fravær skal skolen straks tage kontakt til forældrene for at afdække årsagen bag fraværet og finde løsninger sammen med familien.

Skyldes fraværet, at eleven har svært ved følge med i undervisningen eller har problemer med andre elever eller skolens personale, søger skolen så hurtigt som muligt i samarbejde med eleven og forældrene at kortlægge problemerne og udarbejde løsningsforslag. Skolen overvejer, om pædagogisk-psykologisk rådgivning skal inddrages med henblik på eventuel iværksættelse af specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand.

Ved andet ulovligt fravær, hvor eleven har mange forsømmelser af kortere eller længere varighed eller meget lange fraværsperioder, søger skolen problemerne løst i samarbejde med eleven og forældrene, eventuelt ved inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning, Ungdommens Uddannelsesvejledning, den kommunale sundhedstjeneste eller andre institutioner mv., som eleven har tilknytning til. Hvis det ikke er muligt at skabe den nødvendige dialog med eleven og forældrene med henblik på at sikre, at eleven deltager i undervisningen, inddrager skolen de kommunale skolemyndigheder.

Har en elev ud over fraværet fra undervisningen også vanskeligheder i forhold til de daglige omgivelser, skolen eller samfundet eller i øvrigt lever under utilfredsstillende forhold eller har behov for støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, underretter skolens leder kommunen i henhold til reglerne i bekendtgørelse om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service.

Folkeskolelovens § 39 samt Fraværsbekendtgørelsen § 1 - 2 og 6 og 7.

- Ophold i udlandet:

Får skolen oplysning om, at en elev opholder sig eller kan formodes at opholde sig i udlandet, skal skolens leder give meddelelse til kommunen om fravær straks og senest, når en elev har været fraværende i en uge. Det gælder også, hvis en elev ikke er mødt i skole i den første uge efter sommerferiens afslutning, og fraværet ikke skyldes sygdom eller ekstraordinær frihed med skolelederens tilladelse. Denne indberetning fra skolen vil kommunen lægge til grund for sin vurdering af, om familien er berettiget til børnetilskud og børnefamilieydelse. Både skolelederens oplysninger om fraværet og forældrenes forklaring vil indgå i afgørelsen.

§ 6, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 768 af 5. juli 2006 om ændring af bekendtgørelse om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen og § 2a, i bekendtgørelse nr. 791 af 11. juli 2006 om ændring af bekendtgørelse om meddelelser efter § 24 a i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Om underretningspligt over for kommunen efter den sociale lovgivning se side 22.

Brud i skolegangen

Hvad siger reglerne om de forskellige aktørers ansvar og opgaver:

- Når forældre beder eleven fritaget fra undervisning for at holde ferie

Bestemmelsen om, at eleverne skal deltage i undervisningen (mødepligt), udelukker ikke, at skolelederen kan give eleven tilladelse til ekstraordinær frihed uden for de almindelige ferier og fridage, hvis der foreligger særlige grunde til det. Det følger af fraværsbekendtgørelsen. Skolelederen træffer afgørelsen om ekstraordinær frihed på grundlag af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

- Når en elev er langtidssyg

Skolen skal snarest muligt i dialog med forældrene for at vurdere behovet for sygeundervisning. Når eleven igen er tilbage i normal skolegang, skal skolens leder vurdere, om eleven har behov for supplerende undervisning eller anden faglig støtte for at indhente det tabte. Samme regler gælder, når en elev har hyppige kortvarige forsømmelser på grund af sygdom svarende til 15 skoledages fravær inden for et kvartal.

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde undervisning på de sygehuse og andre institutioner i kommunen, som modtager børn i alderen seks til 18 år, medmindre der på anden måde sørges for børnenes undervisning. Institutionen skal stille egnede lokaler til rådighed.

Ved sygdom af mere end to ugers varighed kan skolen forlange at se en lægeattest.

Fraværsbekendtgørelsen §§ 3 og 4 og folkeskoleloven § 23.

- Når et barn i den undervisningspligtige alder afviser et skoletilbud eller holdes hjemme af forældrene

Ansvars- og opgavefordeling fremgår af reglerne om undervisningspligt og af fraværsreglerne.

Endvidere henvises til Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier.

- Når der er ventetid på et nyt skoletilbud, på pædagogisk-psykologisk udredning, eller der er ved at blive lavet en § 50-undersøgelse (se nedenfor)

Skolen, hvori eleven er indskrevet, skal tilbyde eleven undervisning af almindelig eller af særlig karakter. Udebliver eleven fra denne undervisning, registreres fraværet efter reglerne i fraværsbekendtgørelsen.

Skolen kan inddrage flere samarbejdspartnere i en midlertidig indsats for elever med særlige behov for støtte. Nøgelpersoner er ofte konsulenter med ansvar for adfærd, kontakt og trivsel, pædagogisk-psykologisk rådgivning, en kommunal sagsbehandler eller Ungdommens Uddannelsesvejledning. Undervisningen kan eventuelt tilrettelægges som enkeltmandsundervisning (se nedenfor).

Folkeskolelovens §§ 32 – 35 samt 39.

- Når en elev på en fri grundskole eller efterskole sendes hjem eller selv afbryder skolegangen

Ansvars- og opgavefordeling fremgår af reglerne om undervisningspligt. Når for eksempel en efterskole sender en elev hjem, eller eleven selv afbryder opholdet, gælder derudover, at efterskolen straks skal underrette Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) i den kommune, hvor den unge er tilmeldt folkeregistret. Er eleven under 18 år, skal også forældrene underrettes. *Bekendtgørelse om vejledning om valg af ungdomsuddannelse og erhverv.*

- Når et barn i den undervisningspligtige alder flytter til eller fra kommunen

Ansvars- og opgavefordeling fremgår af reglerne om undervisningspligt. Når en elev, der modtager specialundervisning eller anden særlig pædagogisk bistand, flytter til en anden kommune gælder derudover, at kommunalbestyrelsen inden fire uger efter flytningen skal sende en rapport til den nye kommune om, hvilken særlig støtte eleven har modtaget. For øvrige elever gælder reglerne om tavshedspligt (se side 27).

Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning § 15.

- Når et barn i den undervisningspligtige alder anbringes uden for hjemmet

Når de sociale myndigheder i en kommune anbringer en elev uden for hjemmet, skal der tages stilling til barnets eller den unges skolegang, samtidig med at der vælges anbringelsessted. Dette skal blandt andet ske for at undgå, at barnet eller den unge i en periode ikke modtager undervisning som følge af, at spørgsmålet om skolegang er uafklaret.

Folkeskolelovens §§ 20 – 22 og 40 samt serviceloven §§ 68b.

SUPPLERENDE ELLER ALTERNATIVE UNDERVISNINGSTILBUD

Det siger reglerne om:

- Enkeltmandsundervisning

I ganske særlige tilfælde, hvor den hidtidige undervisning ikke kan fortsætte, og det midlertidigt ikke er muligt at placere en elev i en anden undervisningssammenhæng, kan der iværksættes enkeltmandsundervisning.

Skolemyndighederne skal i disse tilfælde uden ophør undersøge mulighederne for at henvise eleven til et egnet tilbud på en skole, så enkeltmandsundervisningen får en så kort varighed som muligt.

Enkeltmandsundervisning kan kun etableres, hvis kommunalbestyrelsen/regionsrådet godkender en indstilling fra skolen herom.

Hvis det skønnes nødvendigt at iværksætte enkeltmandsundervisning, skal undervisningen etableres straks eller efter få dage, så eleven ikke er uden undervisning i en periode. Det ugentlige undervisningstimetotal for enkeltmandsundervisning bør omfatte mindst fire til seks ugentlige undervisningstimer på 1.-3. klassetrin og mindst otte til 10 ugentlige undervisningstimer på de øvrige klassetrin. Timetallet kan med forældrenes tilslutning nedsættes, hvis elevens helbred ifølge en lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning.

Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand § 12.

Vejledning nr. 4 af 21/01/2008: Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, kap. 5.

- Supplerende undervisning

Til elever, der har skiftet skole, eller som har været uden undervisning i længere tid, gives i fornødent omfang supplerende undervisning eller anden faglig støtte. Der kan også gives supplerende undervisning eller anden særlig tilrettelagt undervisning til elever, som af anden grund har behov for midlertidig faglig støtte.

Folkeskolelovens § 5 stk. 6.

- Kombination af praktisk og teoretisk undervisning

Skolens leder kan med inddragelse af Ungdommens Uddannelsesvejledning tilbyde elever med særligt behov herfor undervisningsforløb i 8. og 9. klasse, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres i en undervisning, der kan finde sted på og uden for skolen.

Forløbene kan kombineres med introduktion til ungdomsuddannelserne i 8. klasse og brobygning i 9. klasse, som kan have en varighed af op til fire uger per år (inklusive introduktion og brobygning, jævnfør lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv).

Undervisningsforløbene kan være af kortere eller længere varighed.

Hvis det vurderes at være til elevens bedste, kan fagrækken fraviges bortset fra undervisning i dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi. I disse fag skal der undervises i et omfang, så fagenes mål og kravene ved prøverne kan opfyldes. Deltagelse i undervisningsforløb efter denne bestemmelse kan kun

finde sted efter aftale med eleven og forældrene.

Folkeskolelovens § 9 stk. 4.

- Ungdomsskolens heltidsundervisning
Elever med personlige og sociale problemer, der ikke kan tilgodeses i den almindelige folkeskole, kan efter det 7. klassetrin opfylde undervisningspligten ved at deltage i heltidsundervisning i den kommunale ungdomsskole. Heltidsundervisningen er ikke bundet af folkeskolens regler om deling på klassetrin, fagrække, læseplaner, timeopdeling mv., men undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. I fag, hvor der er prøver, skal undervisningens indhold fastlægges, så kravene i

de enkelte fag ved de obligatoriske afgangsprøver kan opfyldes.

9.-klasse-eleverne skal aflægge folkeskolens afgangsprøver, medmindre skolen har meddelt Ministeriet for Børn og Undervisning, at den ikke afholder afgangsprøverne. En elev kan dog fritages fra prøveaflæggelse, hvis eleven på grund af omfattende personlige eller sociale vanskeligheder ikke har modtaget alderssvarende undervisning i længere perioder eller har modtaget eller deltaget i undervisningen i så kort tid, at det ikke har været muligt at bringe elevens faglige niveau op på et alderssvarende niveau.

Folkeskoleloven § 33 stk. 3.

BEK nr. 913 af 03/10/200: Bekendtgørelse om ungdomsskolens virksomhed, § 4.

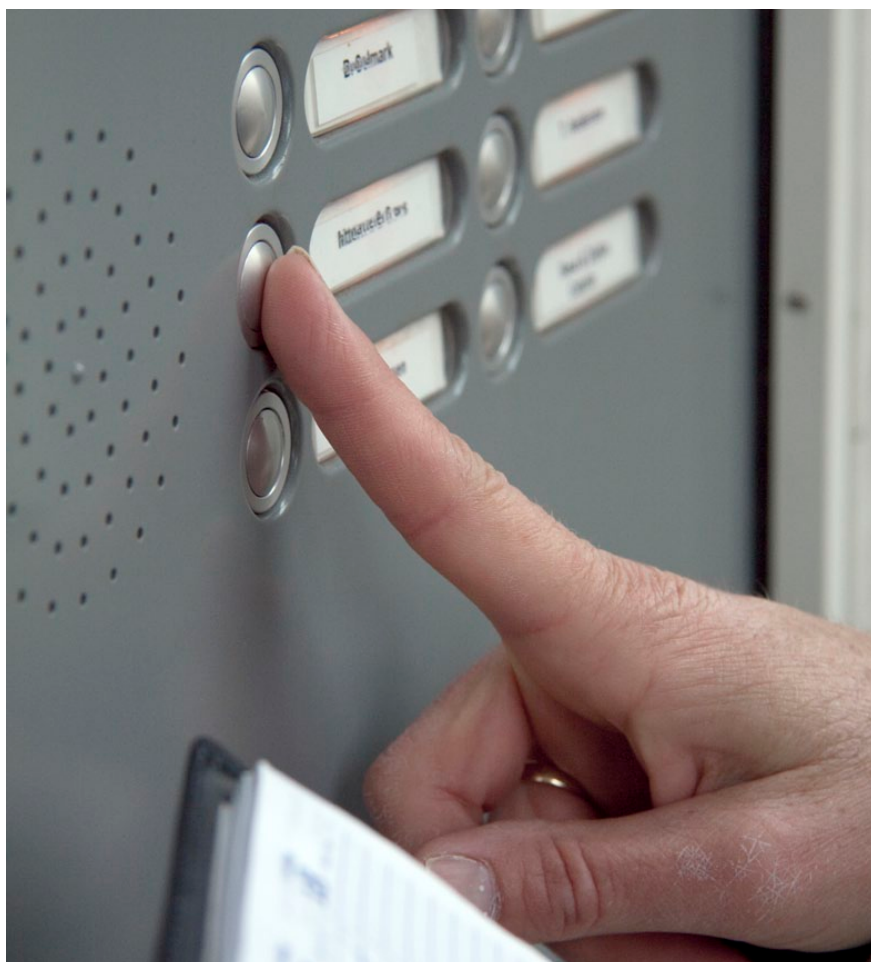
BEK nr. 720 af 02/07/2008: Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om prøver og eksamen i folkeskolen og i de almene og studieforberedende ungdoms- og voksenuddannelser.

- Særligt tilrettelagte undervisningstilbud

Når hensynet til eleven taler for det og efter anmodning fra forældrene, kan skolens leder tillade, at en elev efter afslutning af 7. klasse opfylder undervisningspligten ved at deltage i særligt tilrettelagte forløb. Ungdommens Uddannelsesvejledning skal inddrages.

De særligt tilrettelagte forløb skal indeholde undervisning og ulønnet praktik med et uddannelsesperspektiv. Desuden kan forløbene kombineres med introduktion til ungdomsuddannelserne og brobygning til ungdomsuddannelse i op til fire uger per år.

Opfylder eleven undervisningspligten ved at deltage i særligt tilrettelagte forløb, skal eleven undervises i dansk og matematik i et omfang, så fagenes mål og kravene ved prøverne kan opfyldes. Skolens leder beslutter efter aftale med eleven og forældrene, om eleven skal undervises i andre af folkeskolens fag end dansk og matematik. De særligt tilrettelagte forløb kan tilrettelægges i

samarbejde med den kommunale ungdomsskole.
Folkeskolelovens § 33.

- Erhvervsmæssig uddannelse (Erhvervs-klasse)

Når hensynet til eleven taler for det og efter anmodning fra forældrene, kan skolens leder tillade, at en elev efter afslutning af 7. klasse helt eller delvis opfylder undervisningspligten i erhvervsmæssig uddannelse. Ungdommens Uddannelsesvejledning skal inddrages.

Ved *delvis* opfyldelse af undervisningspligten ved erhvervsmæssig uddannelse skal eleven undervises i dansk og matematik i et omfang, så fagenes mål og kravene ved prøverne kan opfyldes. Skolens leder beslutter efter aftale med eleven og forældrene, om eleven skal undervises i andre af folkeskolens fag end dansk og matematik.

Når undervisningspligten opfyldes *helt* ved erhvervsmæssig uddannelse, kan tilladelsen betinges af, at eleven deltager i supplerende undervisning i den kommunale ungdomsskole.
Folkeskolelovens § 33.

- Erhvervsmæssig beskæftigelse

Når hensynet til eleven taler for det og efter anmodning fra forældrene, kan skolens leder tillade, at en elev efter afslutning af 7. klasse helt eller delvis opfylder undervisningspligten i erhvervsmæssig beskæftigelse. Ungdommens Uddannelsesvejledning skal inddrages.

Ved *delvis* opfyldelse af undervisningspligten ved erhvervsmæssig beskæftigelse beslutter skolens leder med inddragelse af eleven og forældrene samt Ungdommens Uddannelsesvejledning, hvilken undervisning eleven skal deltage i. Når undervisningspligten opfyldes *helt* ved erhvervsmæssig beskæftigelse, kan tilladelsen betinges af, at eleven deltager i supplerende undervisning i den kommunale ungdomsskole.
Folkeskolelovens § 33.

SAMARBEJDE MELLEM SKOLE OG SOCIALE MYNDIGHEDER

Når der skal tilrettelægges en indsats i relation til en elevs ulovlige skolefravær, indledes der med en afklaring af årsagen til det ulovlige fravær. I nogle tilfælde skyldes fraværet dårlig trivsel på skolen, for eksempel som følge af mobning eller problemer med lærere. I andre tilfælde er problemerne mere komplekse og bunder i helbredsmæssige, sociale og/eller familiære problemer, som fordrer inddragelse af de sociale myndigheder.

Det siger reglerne om:

- Læreres/skolers underretningspligt

Lærere og skoleleder har som fagpersoner en skærpet pligt til at underrette de sociale myndigheder, når der er kendskab til eller grund til at antage, at en elev har behov for særlig støtte. Enten på grund af vanskeligheder i de daglige omgivelser, skolen eller samfundet, eller fordi eleven lever under utilfredsstillende forhold eller har behov for særlig støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Underretningspligten er ikke betinget af, at der er tale om omsorgssvigt, overgreb eller

lignende situationer. Det er tilstrækkeligt, at eleven har vanskeligheder, som læreren eller skoleledelsen ikke kan afhjælpe i tide gennem dialog med eleven eller med rådgivning og vejledning af forældre og elev.

På nogle skoler er det lederen, der foretager underretningen, men det fratrækker ikke læreren for et ansvar, hvis lederen vælger ikke at underrette. Underretningspligten er således en personlig pligt.

De sociale myndigheder har pligt til at kvittere for modtagelsen af en underretning senest seks hverdage efter, at den er modtaget. Medmindre særlige forhold gør sig gældende, skal kommunalbestyrelsen, ligeledes efter anmodning, videregive oplysninger til den fagperson (eksempelvis læreren), der har foretaget underretningen, hvis underretningen har givet kommunen anledning til undersøgelser eller foranstaltninger vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører.

Hvis skolen ikke oplever, at de sociale myndigheder reagerer tilstrækkeligt på baggrund af dens underretning, kan man rette henvendelse til Ankestyrelsen. Ankestyrelsen har en egendriftskompetence og kan pålægge kommunen at undersøge sagen eller at yde støtte efter serviceloven.

Læs servicelovens §§ 153 og 155 om underretningspligten samt § 65 om Ankestyrelsens egendriftskompetence. Læs desuden "Vejledning om den særlige støtte til børn og unge og deres familier" nr. 3 til serviceloven.

- Læreres og sagsbehandlers tavshedspligt og videregivelse af oplysninger
Mange personer er via lovgivning underlagt tavshedspligt i forbindelse med deres arbejde. Det gælder for eksempel sagsbehandlere og folkeskolelærere. De nævnte faggrupper er imidlertid forpligtet til at underrette kommunen i overensstemmelse med servicelovens bestemmelse om under-

retningspligten. Der skal dermed altid underrettes til de sociale myndigheder, hvis læreren får kendskab til, eller har grund til at antage, at et barn har behov for særlig støtte, jævnfør ovenstående afsnit om underretningspligten. Dette gælder også, selv om det pågældende barn/den pågældende unge eller forældre ikke giver samtykke til dette. Hvis en sagsbehandler fra socialforvaltningen i kommunen, som led i sin myndighedsudøvelse, beder om oplysninger om et barn, skal læreren også videregive de oplysninger, der er relevante, for at sagsbehandleren kan træffe en afgørelse. Det kan eksempelvis være, når der er indgivet en underretning om et barn, og sagsbehandleren, som led i sin undersøgelse af barnets forhold, spørger læreren om barnets virke i skolen.

Læs forvaltningslovens § 27 og Persondatalovens §§ 6 - 8.

- SSD-samarbejdet (Skole, Sundhedspleje og Dagtilbud)

En grundlæggende præmis for at kvalificere den tidlige eller forebyggende indsats over for udsatte børn og unge er, at det tværfaglige samarbejde mellem de relevante faggrupper fungerer optimalt.

Med lovforslaget om Barnets Reform, som trådte i kraft den 1. januar 2011, blev der indført en særlig bestemmelse i serviceloven, som giver adgang til udveksling af oplysninger om rent private forhold som led i det tidlige eller forebyggende tværfaglige samarbejde. Bestemmelsen omfatter skole, skolefritidsordning, det kommunale sundhedsvæsen, dagtilbud, fritidshjem og myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge. Der kan udveksles oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge. Udveksling af oplysninger til brug for

en eventuel sag kan ske én gang ved et møde.

Et eksempel kan være, at læreren, skolelægen og sundhedsplejersken videregiver oplysninger om rent private forhold til hinanden om et barn eller en ung. Videregivelsen af oplysningerne må dog som sagt kun foregå, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i det tidlige eller forebyggende samarbejde om udsatte børn og unge, og må kun finde sted én gang. I særlige tilfælde kan der dog ske udvekslinger ved et opfølgende møde.

Læs Servicelovens § 49 a samt Servicestyrelsens pjece "Dialog om tidlig indsats - udveksling af oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde og fagpersoners underretningspligt".

Serviceloven i øvrigt

Det siger reglerne om

- § 52-foranstaltninger

Kommunen kan efter servicelovens § 52, stk. 1, træffe afgørelse om foranstaltninger, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til barnets eller den unges særlige behov for støtte. Det er således ikke ethvert behov, der udløser støtte efter servicelovens § 52, stk. 3. Det udtrykkes ved, at det skal være af væsentlig betydning, og at det skal være af hensyn til et særligt behov for støtte. Derudover må der ikke varetages hensyn, der hører til andre sektorer, som for eksempel undervisningssektoren. Der kan eksempelvis være tale om, at det vil være gavnligt for en ung at komme på efterskole, men hvor den unge ikke har behov for særlig støtte og derfor ikke falder inden for anvendelsesområdet for reglerne om særlig støtte.

I serviceloven § 52, er der opstillet en række foranstaltninger, der skal give barnet eller den unge den støtte, som barnet/den unge har behov for. Det kan eksempelvis være en kontaktperson, familiebehandling, aflastningsordning eller anbringelse på en insti-

tution. Det er vigtigt, at indsatsen efter servicelovens § 52 tager udgangspunkt i barnets eller den unges og familiens samlede situation. Indsatsen skal forsøge at løse problemerne og ikke blot mindske symptomerne på problemerne. Indsatsen skal derfor tilpasses den konkrete situation.

Læs serviceloven § 52 samt "Vejledning om særlig støtte til udsatte børn og unge og deres familier" nr. 3 til serviceloven.

- Forældreansvar

Det fremgår af folkeskoleloven, at det er forældrenes opgave at sørge for, at barnet passer sin skole, ligesom de har pligt til at samarbejde om barnets skolegang. Mener kommunen ikke, at forældre eller værge lever op til forældreansvaret, for eksempel på baggrund af at barnet har højt ulovligt skolefravær, eller at undervisningspligten i øvrigt ikke opfyldes, kan de sociale myndigheder i visse sager udstede et forældre pålæg. Forældre pålæg er en pålagt foranstaltning målrettet familier med sociale problemer, hvor en § 50-under-

søgelse har vist, at barnets eller den unges udvikling er i fare, og hvor det samtidig vurderes, at forældrene er i stand til at påtage sig deres forældreansvar, men at de af forskellige årsager ikke vil eller har intentioner om at leve op til ansvaret.

Det generelle udgangspunkt for serviceloven er frivillighed før tvang, og derfor er der også skærpede krav til, i hvilke tilfælde man kan anvende et forældre pålæg. Muligheden for at meddele et forældre pålæg er således et supplement til og skal ses i sammenhæng med de øvrige muligheder for at yde støtte til børn og unge (jævnfør serviceloven § 52). Overholdelse af forældre pålægget er en betingelse for at modtage børne- og ungeydelsen, jævnfør lov om en børne- og ungeydelse.

Læs serviceloven § 57 a, samt "Vejledning om særlig støtte til udsatte børn og unge og deres familier" nr. 3 til serviceloven.

Formålet med denne publikation er at skærpe de kommunale myndigheders og skolernes opmærksomhed på langvarigt, ulovligt fravær fra skolen.

Publikationen henvender sig især til politikere og ledere i de kommunale forvaltninger, men også til skolelederne. Publikationen er en opfordring til at betragte langvarigt, ulovligt fravær fra skolen som et fælles problem. Det er ikke bare elevens eller skolens. Det er et ansvar, der i sidste ende kalder på en samordnet kommunal indsats.

Publikationen fortæller om indsatser, som den kommunale skoleafdeling eller familieafdeling står for, eller indsatser på tværs af afdelinger. Den giver eksempler på indsatser, som har udgangspunkt i kommunale handleplaner, kontrakter mellem kommune og skole eller i en bredere og mere overordnet børnestrategi, for eksempel om tidlig indsats over for udsatte børn og unge og deres familie. Og publikationen beretter om indsatser i den almindelige skole, i ungdomsskolen, i familieklasser eller helt uden for undervisningen.

Publikationen indeholder desuden et resume af de vigtigste love og regler på området.